

проведення дослідження за копіями. Експерти подають клопотання про надання додаткових матеріалів, якщо їх недостатньо для розв'язання поставлених перед ними питань. Сторонами у справі надаються копії документів. Згідно з п. 3.5 Інструкції на копіях документів має бути зазначено ухвалу суду [3].

Тому, призначаючи експертизу за копіями документів, треба зазначити це або надати для дослідження оригінали документів.

Також виникають питання про часткове повернення матеріалів, про строки надання відповіді на заявлене клопотання, а також про письмові звернення щодо продовження строків виконання експертизи. Зазвичай повертають всі надані матеріали. До того ж строк виконання експертизи збільшується.

Перелік джерел посилання

1. Дікань Л. В., Понікаров В. Д., Кожушко О. В. Судово-економічна експертиза : навч. посіб. Харків, 2014. 432 с.
2. Науково-методичні рекомендації з питань підготовки матеріалів та призначення судових експертиз : затв. наказом Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 01.09.2023).
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 01.09.2023).

Окремі питання, що виникають під час визначення обсягів будівельно-монтажних робіт

Олег Сидоренко,

Сумський НДЕКЦ МВС України, м. Суми, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8427-7335>,
e-mail: olegg.sidorenko@gmail.com

Розглянуто проблемні питання, пов'язані із визначенням обсягів фактично виконаних будівельно-монтажних робіт під час проведення судової будівельно-технічної експертизи (у зв'язку з невизначеністю окремих будівельних норм).

Ключові слова: *приховані роботи; будівництво; капітальний ремонт; реконструкція.*

Separate issues that arise while determining the scope of construction and installation works

Oleg Sydorenko

Problematic issues related to the scope determination of actually performed construction and installation works during forensic construction examination (due to the uncertainty of individual construction regulations) were considered.

Keywords: *hidden robots; construction; overhaul; reconstruction.*

Останнім часом зростає кількість судових будівельно-технічних експертиз щодо правопорушень, пов'язаних із визначенням виконаних підрядними організаціями обсягів будівельних робіт. Під час проведення судових будівельно-технічних експертиз, пов'язаних із цими питаннями, перед судовим експертом постає нелегке завдання з визначення обсягів будівельно-монтажних робіт, унесених до актів форми № КБ-2в. Складність полягає в тому, що на час проведення експертизи будівельно-монтажні роботи завершено, а об'єкт, на якому проводились роботи, здано в експлуатацію. Тобто значну частину будівельно-монтажних робіт під час проведення візуально-інструментального огляду вже не можна оглянути без часткового або повного руйнування.

Саме тому для проведення огляду прихованих робіт, відповідно до п. 7 Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС України від 17.07.2017 р. № 591:

«Якщо під час проведення судової експертизи або експертного дослідження об'єкт дослідження може бути пошкоджений або знищений, документ про призначення має містити дозвіл на його пошкодження або знищення, зміну стану чи властивостей.

У разі відсутності такого дозволу експерт, якому доручено виконання судової експертизи або експертного дослідження, заявляє клопотання експерта (додаток 3), яке разом із супровідним листом (додаток 4) надсилається ініціатору» [1].

Зважаючи на це, під час проведення будівельно-технічної експертизи дозвіл на огляд прихованих робіт надають не завжди, а в деяких випадках його фізично неможливо надати. Це пов'язано з тим, що відкриття прихованих робіт для надання візуально-інструментального огляду може призвести до повного або часткового руйнування будівельних конструкцій і, як наслідок, — до аварійності або непридатності до подальшої експлуатації об'єкта будівництва (залежно від категорії відповідальної конструкції). Окрім того, під час виконання робіт з капітального ремонту (реконструкції), що за своєю суттю є сукупністю робіт на об'єкті будівництва, уведеному в експлуатацію, завжди виникає потреба у проведенні демонтажних робіт, оскільки їх передбачено технологічним циклом ведення будівництва та вони загалом належать до підготовчих робіт будівельного майданчика. На дату проведення судової експертизи такі роботи фактично не можуть бути виміряні й оглянуті.

Розглянемо докладніше, чим є приховані роботи відповідно до ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [2]. Приховані роботи — це будівельні роботи, результати яких закриваються подальшими роботами й потребують перед цим підтвердження їхньої відповідності вимогам проєктної документації. Тобто роботи, виконання яких не можна перевірити в натурі під час здачі в експлуатацію готових будівель і споруд. До таких робіт належать роботи, пов'язані з пониженням рівня ґрунтових вод, земляні роботи, залізобетонні роботи, у разі монтажу металевих і дерев'яних конструкцій — закладання металевих балок, прогонів, колон, антикорозійні заходи, просочення деревини з метою захисту від гниття та вогнезахисту дерев'яних конструкцій; роботи із влаштування нижніх шарів рулонних покрівель та ін.

Відповідно до п/п. 8.4.3.1 ДБН А.3.1-5:2016: *«Приймання прихованих робіт здійснюється безпосередньо перед виконанням наступних робіт, які їх закривають, про що складається акт за формою, наведеною у додатку В» [2, с. 10].* Тобто будівельна організація пред'являє до огляду приховані роботи та приймає до їх закриття, про що складають акт на закриття прихованих робіт. Акт на закриття прихованих робіт — це офіційний документ, який складають після приймання представниками підрядника, замовника й авторського нагляду виконаних будівельно-монтажних робіт, які згодом закривають (приховують) подальшими роботами. Він свідчить про те, що ці роботи виконано за належною якістю та що вони відповідають розробленим проєктним рішенням. До того ж закриття демонтажних робіт не врегульовано державними будівельними нормами, але їх також можна вважати прихованими роботами.

Проблема полягає в тому, що дуже часто підрядна організація під час формування актів на закриття прихованих робіт та іншої виробничої документації не повною мірою відображає всі приховані роботи. Окрім того, ці складнощі також можуть виникати через те, що в державних будівельних нормах відсутній чіткий обов'язковий перелік видів будівельно-монтажних робіт, на які необхідно складати акти на закриття прихованих робіт або акти проміжного прийняття відповідальних конструкцій, а перелік, наведений у додатку Н ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [2, с. 42], має довідковий характер і не є обов'язковим. До того ж відповідно до п/п. 8.4.3.3 названого вище ДБН *«перелік прихованих робіт та відповідальних конструкцій на конкретному об'єкті будівництва, для яких необхідне складання актів, наводиться у робочій документації» [2, с. 11].* Тобто відповідно до цього підпункту будівельних норм перелік робіт на які необхідно складати такі акти, визначають іще на стадії розроблення проєктної документації. Склад і зміст проєктної документації визначають на підставі ДБН А.2.2-3:2014 [3] — відповідно до переліку, наведеного

в додатках В—Ж [3, с. 20] на конкретний розділ проектної документації, які також мають довідковий характер і не є обов'язковими. Окрім того, у ДБН А.2.2-3:2014 відсутні роз'яснення про додавання до проектної документації розділу «Перелік прихованих робіт і відповідальних конструкцій на об'єкті будівництва, для яких необхідне складання актів» [3].

Отже, наведене вище, а також експертна практика свідчать, що через відсутність чіткої визначеності в будівельних нормах переліку робіт, на які обов'язково необхідно складати акти на закриття прихованих робіт або акти проміжного прийняття відповідальних конструкцій, підрядні організації під час виконання будівельно-монтажних робіт не завжди складають акт на всі види таких робіт. Окрім того, установлена форма актів на закриття прихованих робіт та актів проміжного прийняття відповідальних конструкцій, яка відповідно до ДБН А.3.1-5:2016 [2, с. 31—34] є обов'язковою, не передбачає зазначення в них фактичного обсягу виконаних робіт, а лише відповідність проектній документації. Також слід зазначити, що під час розроблення проектної документації за класом наслідків «СС1 незначні наслідки», особливо на капітальний ремонт, можна розробляти лише кошторисну частину. На підставі викладеного вище доходимо висновку, що під час проведення судової будівельно-технічної експертизи судовий експерт не завжди може визначити обсяги виконаних прихованих будівельних робіт і саме їх фактичне виконання на об'єкті дослідження. Тому дослідження цієї проблематики є актуальним для теорії та практики судової експертизи, пов'язаної із визначенням виконаних будівельних підрядною організацією робіт, які є прихованими. Зважаючи на невизначеність окремих норм, необхідно розробити чіткі перелік і склад прихованих робіт, на які обов'язково необхідно складати акти на закриття прихованих робіт та акти проміжного прийняття відповідальних конструкцій, із зазначенням їх фактичних геометричних розмірів та обсягів виконаних робіт з обов'язковим зазначенням місця їх виконання (із прив'язкою до проектної документації або, за відсутності розроблених графічних креслень,— до технічного паспорта або розроблення виконавчої схеми, яка може бути додатком до акту тощо).

Перелік джерел посилання

1. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17#Text> (дата звернення: 30.08.2023).
2. ДБН А.3.1-5:2016. Організація будівельного виробництва. Чинний від 01.01.2017. Київ, 2016. 46 с.
3. ДБН А.2.2-3:2014. Склад та зміст проектної документації на будівництво. Чинний від 01.10.2014. Київ, 2014. 25 с.

Щодо питання тлумачення понять «знищення», «руйнування», «пошкодження» об'єктів культурної спадщини або їхніх частин

Катерина Силенок,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9355-5010>, e-mail: sylenokkateryna@gmail.com

Метою даного дослідження є питання тлумачення понять, які містяться у ч. 2 ст. 298 Кримінального кодексу України, зокрема «знищення», «руйнування», «пошкодження» об'єктів культурної спадщини чи їх частин.

Ключові слова: *судова історико-археологічна експертиза; «знищення»; «руйнування»; «пошкодження» об'єктів культурної спадщини чи їх частин.*